

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	23
Előszó	35
Bevezetés	37
I. Fejezet: A nemzetközi magánjog általános szabályai	45
1. Alapfogalmak	45
1.1. Bevezetés – a nemzetközi magánjog fogalma	45
1.2. A nemzetközi magánjogi tényállás	48
1.3. A lényeges külföldi elem jogkövetkezményei és a szabályozás módszere ...	49
1.4. Forum shopping	51
2. Az uniós jog, a nemzetközi szerződések és a magyar szabályozás viszonya	53
2.1. A nemzetközi magánjogi törvény tárgyi hatálya	53
2.1.1. Tárgyi hatály a szabályozott tárgykörök szempontjából	53
2.1.2. A külföldi elemet tartalmazó magánjogi jogviszony fogalma	54
2.2. Tárgyi hatály a vonatkozó uniós rendeletek és nemzetközi szerződések szempontjából	55
2.2.1. Az uniós rendeletek elsőbbsége	55
2.2.2. Az egyes uniós rendeletek tárgyi hatálya	56
2.2.3. A nemzetközi szerződések elsőbbsége	63
2.3. Időbeli hatály	69
3. Kapcsolóelvek, minősítés, előkérdés, vissza- és továbbutalás	71
3.1. A kapcsolóelvek a nemzetközi magánjogban	71
3.1.1. Az alkalmazandó jog meghatározása többoldalú kapcsolóelvel	71
3.1.2. Az alkalmazandó jog meghatározásának egyéb módjai	73
3.2. Minősítés	74
3.2.1. A minősítés nemzetközi magánjogi vetülete	74
3.2.2. Lehetséges minősítési rendszerek	77
3.2.3. A primer és szekunder minősítés	79
3.3. Előkérdés	79
3.3.1. Az előkérdés a nemzetközi magánjogban	79
3.3.2. Az előkérdésre alkalmazandó jog meghatározásának modelljei	79

3.4. Vissza- és továbbutalás	80
3.4.1. A renvoi jelenségről általában	80
3.4.2. Lehetséges válaszok a renvoi helyzet kezelésére	81
3.4.3. Fontosabb hatályos renvoi-szabályok	82
3.4.4. A renvoi-szabály alkalmazásával kapcsolatos gyakorlati nehézségek	83
3.5. Kapcsolóelvek, renvoi, minősítés és előkérdés a magyar nyelvű szakirodalomban	84
4. Jogválasztás	85
5. A legszorosabb kapcsolat elve, általános kitérítő klauzula, általános kiegészítő szabály	90
5.1. A legszorosabb kapcsolat elve	90
5.1.1. A legszorosabb kapcsolat vételeme	90
5.1.2. A legszorosabb kapcsolat elvének a kétféle alkalmazása, a szorosabb és a legszorosabb kapcsolat viszonya	91
5.1.3. A körülmények összességének az értékelése	92
5.1.4. A kapcsolódások közötti eltérések mértéke	93
5.1.5. A legszorosabb kapcsolat elve és a jogválasztás	94
5.1.6. Elégtelen kapcsolódások a legszorosabb kapcsolat elve kitérítő szabályának alkalmazásához	95
5.1.7. A legszorosabb kapcsolat elve a jogszabályokban	95
5.2. Az általános kitérítő klauzula	97
5.2.1. Kitérítő szabályok a nemzetközi magánjogban	97
5.2.2. A nemzetközi magánjogi törvény általános kitérítő záradéka	98
5.2.3. Az általános kitérítő klauzula alkalmazásának a feltételei	99
5.3. Általános kiegészítő szabály	100
6. Közrend és imperatív szabályok a nemzetközi magánjogban	102
6.1. Közrend	102
6.1.1. A közrendi szabály alapkérdései	102
6.1.2. A közrendbe ütközés feltételei	106
6.1.2.1. A közrendbe ütközés alapkérdése	106
6.1.2.2. A közrendbe ütközés megállapításának további feltételei	111
6.1.3. A közrendbe ütközés esetén alkalmazandó jog meghatározása (kiegészítő jog)	113
6.2. Imperatív szabályok	114
6.2.1. A szabály imperatív jellegének megállapítása	117
6.2.2. Az imperatív szabályok országának meghatározása	120
6.2.3. Az imperatív szabályok alkalmazásának jelentése	120
6.3. A közrendi és imperatív szabályok viszonya	121
7. Statútumváltás, területközi kollízió	122
7.1. A statútumváltás	122
7.1.1. A statútumváltás problémája	122
7.1.2. A nemzetközi magánjog válaszai a statútumváltás problémájára	124
7.2. Területközi kollízió	128
7.2.1. A területközi kollízió tényállása	128

7.2.1.1. A területközi kollízió alapesete	128
7.2.1.2. A területi kollízió bonyolultabb esetei	130
7.2.2. A nemzetközi magánjog válasza a területközi kollízióra	131
7.2.2.1. Az EU rendeletei	131
7.2.2.2. A nemzetközi magánjogi kódex megoldása	134
8. A külföldi jog alkalmazása	134
8.1. A külföldi jog alkalmazásának általános kérdései	135
8.1.1. Officialitás vagy a felek kérése, jog versus tény	135
8.1.2. Az officialitásból folyó kötelezettség	136
8.1.3. Meghatározott állam jogának az alkalmazása	137
8.1.4. A külföldi jog alkalmazásának tárgya	141
8.2. A külföldi jog tartalmának a megállapítása	145
8.2.1. Az officialitásból folyó kötelezettség	145
8.2.2. A külföldi jog tartalma megállapításának az eszközei	146
8.2.3. A külföldi jog tartalma megállapításának feltételei	149
8.2.4. A Londoni Egyezmény	151
8.2.5. A szakvélemény	156
8.2.6. Kisegítő jog alkalmazása	159
II. Fejezet: Személyes jog	163
1. Az ember személyes joga	163
1.1. Bevezetés, alapfogalmak	163
1.1.1. Jogképesség	165
1.1.2. Cselekvőképesség	168
1.2. A személyes jog főbb kapcsolóelvei	169
1.2.1. Az állampolgárság elve	169
1.2.2. A szokásos tartózkodási hely elve	175
1.2.2.1. Általános fogalom	175
1.2.2.2. A gyermek szokásos tartózkodási helye	178
1.2.2.3. A szokásos tartózkodási hely fogalma a nemzetközi magánjogról szóló törvényben	179
1.2.3. A lakóhely elve	180
1.2.4. A domicilium elve	181
1.3. Jogforrások	182
1.3.1. Közokiratoknak az Európai Unió belüli bemutatásáról szóló rendelet	182
1.3.2. Multilaterális egyezmények	184
1.3.3. A magyar nemzetközi magánjogról szóló kódex	187
1.3.3.1. Az ember személyes joga	187
1.3.3.2. Jog- és cselekvőképesség	188
1.3.3.3. Gondnokság	189
2. Az ember névvisele	191
2.1. Bevezetés, alapfogalmak	191
2.2. Jogforrások áttekintése	193

2.2.1. Unió jog	194
2.2.1.1. Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés	195
2.2.1.2. Alapjogi Charta	195
2.2.1.3. Egyes közokiratoknak az Európai Unión belüli bemutatására vonatkozó előírásokról szóló rendelet	196
2.2.2. Multilaterális nemzetközi egyezmények	197
2.2.2.1. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye	197
2.2.2.2. A Személyi Állapot Nemzetközi Bizottsága keretében létrejött egyezmények	198
2.2.3. A magyar nemzetközi magánjog	199
2.2.3.1. A nemzetközi magánjogról szóló kódex szabályai	199
2.2.3.2. A születési név és a házassági név szabályai	200
2.3. Az EUB joggyakorlata	202
3. Társaságok honossága (személyes joga)	209
3.1. Szabályozási előkérdések	209
3.1.1. A lehetséges kapcsolóelvek	210
3.1.2. A személyes jog hatálya	212
3.1.2.1. A vállalatcsoport	213
3.1.2.2. Statútumváltás	213
3.2. A nemzetközi magánjogról szóló kódex szabályozása	214
3.2.1. A szabályozási módszer	214
3.2.2. Az inkorporációs elv	214
3.2.3. Az okirati székhely elve	215
3.2.4. A tényleges székhely elve	216
3.2.5. A személyes jog tartalma	217
3.2.6. Egyéb jogalanyok	219
4. A személyhez fűződő jogok megsértése	219
4.1. Bevezetés	219
4.2. Jogforrások	221
4.2.1. Unió jog	221
4.2.1.1. Brüsszel Ia rendelet – joghatósági szabályok	221
4.2.1.2. Az Európai Unió Alapjogi Chartája	224
4.2.2. Nemzetközi egyezmények	224
4.2.2.1. Luganói Egyezmény – joghatósági szabályok	224
4.2.2.2. Emberi Jogok Európai Egyezménye – a személyhez fűződő jogok emberi jogi védelme	225
4.2.3. Belső jog – a nemzetközi magánjogi kódex	225
III. Fejezet: Családi viszonyok	229
1. Általános szabályok	229
1.1. Bevezetés, alapfogalmak	229
1.2. Jogforrások	231
1.2.1. Unió források	231
1.2.2. Multilaterális egyezmények	233

1.2.3. Kétoldalú jogsegélyegyezmények	234
1.2.4. A hazai jog: a nemzetközi magánjogról szóló törvény	236
1.3. A nemzetközi magánjogról szóló törvény általános családjogi szabályai	237
1.3.1. A házastársak közös állampolgársága	237
1.3.2. A gyermekekre kedvezőbb jog alkalmazása	239
2. Házasság érvényessége, létezése és nemlétezése	240
2.1. A házasságkötés mint alapjog: fogalomkör és elvi alapok	240
2.2. Házasságkötés a magyar jogban	244
2.3. A házasságkötés nemzetközi magánjogi vetületei	247
2.3.1. A házasság létezésére és érvényességére vonatkozó kollíziós szabályok	247
2.3.1.1. Nemzetközi (kétoldalú) megállapodások	247
2.3.1.2. A nemzetközi magánjogról szóló törvény rendelkezései	250
2.3.2. Joghatóság	255
2.3.2.1. A Brüsszel IIa rendelet	255
2.3.2.2. Kétoldalú jogsegélyszerződések	258
2.3.2.3. A nemzetközi magánjogi kódex	259
2.3.3. A határozatok elismerése és végrehajtása	260
2.3.3.1. A Brüsszel IIa rendelet	260
2.3.3.2. Kétoldalú megállapodások	262
2.3.3.3. A nemzetközi magánjogi kódex	263
3. Házassági személyi és vagyonjog	264
3.1. A házastársak személyi viszonyaira alkalmazandó jog meghatározása	264
3.1.1. Uniói jog és nemzetközi egyezmények	265
3.1.2. A nemzetközi magánjogi kódex	266
3.2. Házassági vagyonjog	269
3.2.1. A házassági vagyonjog fogalmi kérdései	270
3.2.1.1. A házassági vagyonjog köre	270
3.2.1.2. A házassági vagyonjogi rendszerek	272
3.2.2. A házassági vagyonjog kollíziós jogi szabályai a nemzetközi magánjogi törvényben	272
3.2.2.1. Általános szabályok	272
3.2.2.2. A házastársak jogválasztást tartalmazó megállapodása	273
3.2.2.3. A házastársak vagyoni viszonyaira jogválasztás hiányában alkalmazandó jog	275
3.2.2.4. A házassági vagyonjogi szerződés	277
3.2.2.5. Közrendi záradék és imperatív szabályok	277
3.2.3. A házastársak vagyoni viszonyai – joghatóság	279
3.2.3.1. A házassági vagyonjogi szabályok általános rendelkezésekhez való viszonya	279
3.2.3.2. Joghatóság a házastársak vagyoni viszonyait érintő eljárásra vonatkozóan	280
3.2.3.3. Hazai joghatóság a belföldön található vagyontárgy tekintetében folyó eljárásra	281

3.2.3.4. Összefüggéses joghatóság a házassági kötelék és a vagyoni jogi kérdések elbírálása tekintetében	281
3.2.4. A kétoldalú jogsegélyegyezmények	282
3.2.5. A Házassági Vagyonjogi Rendelet	283
3.2.5.1. A rendelet alapvonásai	283
3.2.5.2. A rendelet hatálya és fogalmi készlete	285
3.2.5.3. Az alkalmazandó jog	287
3.2.5.4. A joghatóság	292
3.2.6. A határozatok elismerése	296
4. A házasság felbontása, a különválás és a házasság érvénytelenítése	296
4.1. A jogforrások egymáshoz való viszonya	296
4.2. A Brüsszel IIa rendelet és a Róma III rendelet által használt alapfogalmak	299
4.2.1. A család	299
4.2.2. A házasság	300
4.2.3. A házasság felbontása	303
4.2.4. A különválás	303
4.2.5. A házasság érvénytelenítése	304
4.3. A Brüsszel IIa rendelet joghatóságot megalapozó kapcsolótényezői	305
4.3.1. A házastársak szokásos tartózkodási helye	305
4.3.2. A házastársak közös állampolgársága	306
4.3.3. A bíróság	307
4.3.4. A határozat	308
4.4. Brüsszel IIa rendelet joghatósági rendszere	309
4.4.1. Általános joghatóság	310
4.4.2. Kizárólagosság	312
4.4.3. Fennmaradó joghatóság	312
4.4.4. Viszontkereset	315
4.4.5. A különválás házasságfelbontással történő változtatása	315
4.4.6. A joghatóság vizsgálata	315
4.4.7. Elfogadhatóság	316
4.4.8. Perfüggőség	316
4.4.9. Ideiglenes intézkedések, beleértve a védelmi intézkedéseket is	318
4.5. A házassággal összefüggő határozatok elismerése és az elismerést kizáró okok	320
4.6. A házasság felbontására alkalmazandó jog meghatározása – a Róma III rendelet	324
4.6.1. A Róma III rendelet jogalapja és a rendelet célkitűzései	324
4.6.2. A Róma III rendelet hatálya	326
4.6.3. A Róma III rendelet főbb kapcsolóelvei	329
4.6.4. Egyes általános kollíziós jogintézmények szabályozása	332
5. Családi jogállás	333
5.1. Fogalommeghatározás, jogforrások és a kódex	333
5.2. A nemzetközi magánjogi kódex vonatkozó rendelkezései	335
5.2.1. Joghatósági szabályok	335

5.2.2. A nemzetközi magánjogi kódex alkalmazandó jogról szóló szabályai	337
5.2.2.1. A személyes jog mint kapcsolóelv	337
5.2.2.2. Az alkalmazandó jog megállapítása	339
5.2.2.3. A kedvezőbb jog elve	340
5.2.3. A kódex határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó rendelkezései	343
5.3. Kitekintés az Emberi Jogok Európai Bírósága pótanyaságra vonatkozó joggyakorlatára	346
6. Szülői felügyelet – szülői felelősség	351
6.1. Fogalom meghatározás, főbb jogforrások és ezek egymáshoz való viszonya	351
6.1.1. Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény	353
6.1.2. Brüsszel IIa rendelet	356
6.1.3. Luxemburgi Gyermekfelügyeleti Egyezmény	358
6.1.4. Hágai Gyermekelviteli Egyezmény	359
6.1.5. Bilaterális megállapodások	359
6.1.6. A nemzetközi magánjogi kódex	360
6.2. Joghatósági szabályok	360
6.2.1. A Brüsszel IIa rendelet joghatósági szabályai	360
6.2.2. A nemzetközi magánjogi kódex joghatósági szabályai	366
6.2.3. A Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény joghatósági szabályai	367
6.3. Az alkalmazandó jog	370
6.3.1. Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény alkalmazandó jogról szóló szabályai	370
6.3.2. A nemzetközi magánjogi kódex alkalmazandó jogról szóló szabályai	373
6.4. A határozatok elismerése és végrehajtása	374
6.4.1. A Brüsszel IIa rendelet határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló szabályai	374
6.4.1.1. A határozatok elismerése és a megtagadási okok	374
6.4.1.2. A határozatok végrehajtása	378
6.4.2. A nemzetközi magánjogi kódex határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályai	384
6.4.3. A Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályai	387
6.5. A Brüsszel IIa rendelet felülvizsgálata – az új Brüsszel IIa rendelet általános áttekintése	391
6.5.1. Az ún. executur eljárás eltörlése	392
6.5.2. A gyermek meghallgatása	394
6.5.3. A gyermek másik tagállamban való elhelyezése	396
6.5.4. A végrehajtási eljárás egyes elemeinek a minimumharmonizációja	398
6.5.5. A közokiratok és bíróságon kívüli egyezségek forgalma	399
6.5.6. A gyermekek jogellenes elvitelével kapcsolatos rendelkezések	401

7. Gyámság	402
7.1. Fogalommeghatározás, jogforrások	402
7.2. A nemzetközi magánjogi kódex szabályai	402
7.2.1. Joghatósági szabályok	402
7.2.2. Az alkalmazandó jogról szóló szabályok	403
7.2.3. A határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályok	405
8. Örökbefogadás	406
8.1. Bevezetés, alapfogalmak	406
8.2. Jogforrások	407
8.2.1. Uniós jogforrások	407
8.2.2. Multilaterális egyezmények	407
8.2.2.1. A Gyermekek Jogairól Szóló Egyezmény	407
8.2.2.2. Hágai Örökbefogadási Egyezmény	408
8.2.2.3. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye	409
8.2.3. Bilaterális egyezmények	410
8.2.4. Magyar jog – a nemzetközi magánjogról szóló törvény	411
8.2.4.1. A törvény kollíziós szabályai	411
8.2.4.2. Joghatósági szabályok	413
8.3. Az örökbefogadás és az általános kollíziós jogi jogintézmények közti kapcsolat	414
8.3.1. Vissza- és továbbutalás (renvoi)	414
8.3.2. Előkérdés	415
8.3.3. Közrendi záradék	415
9. A gyermek jogellenes külföldre vitele	417
9.1. A Hágai Gyermekelviteli Egyezmény	417
9.2. A Brüsszel IIa rendelet	423
9.3. Az EUB néhány sarkalatos döntése	425
9.4. Az EJEB nézőpontja	430
9.5. A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos főbb változások az új Brüsszel IIa rendelet alapján	437
10. Tartási kötelezettségek	443
10.1. Fogalmi alapvetések az anyagi jogi szabályozás tükrében	443
10.1.1. Rokontartás	443
10.1.2. Partnerkapcsolatokon alapuló tartás	446
10.2. Nemzetközi jogforrások, ezek egymáshoz való viszonya és a nemzetközi magánjogi kódex	449
10.2.1. A tartási rendelet	449
10.2.1.1. Általános áttekintés	450
10.2.1.2. Joghatóság	454
10.2.1.3. A határozatok elismerése és végrehajtása	457
10.2.2. Hágai Tartási Jegyzőkönyv	459
10.2.2.1. Általános áttekintés	459
10.2.2.2. Alkalmazandó jog	463
10.2.3. Hágai Tartási Egyezmény	467

10.2.4. A New York-i Tartási Egyezmény	472
10.2.5. Az 1958. évi Hágai Tartási Egyezmény	473
10.2.6. A Luganói Egyezmény	474
10.2.7. Kétoldalú megállapodások	475
10.2.8. Magyar-amerikai viszonyosság	477
10.2.9. A nemzetközi magánjogi kódex	478
IV. Fejezet: Házasságon kívüli partnerkapcsolatok	481
1. Az élettársi kapcsolat	481
1.1. Az élettársi kapcsolat helye a hazai jogrendszerben	481
1.2. Az élettársi kapcsolat hazai fogalma	482
1.2.1. Az élettársi kapcsolat informális, de facto jellege, és a nyilvántartással igazolt élettársi kapcsolat	482
1.2.2. Az élettársi kapcsolat fennállásának bizonytalansága	483
1.2.3. Elhatárolás a házasságtól és a bejegyzett élettársi kapcsolattól	483
1.3. Az élettársi kapcsolat fogalma más országokban és jogrendszerekben	484
1.4. A minősítés nehézsége	485
1.5. Az élettársak mint partnerek – kollíziós jogi rendelkezések	486
1.5.1. Kapcsolóelvek az élettársi kapcsolat keletkezése, megszűnése és joghatásai tekintetében	486
1.5.2. A vagyoni viszonyokra vonatkozó jogválasztás lehetősége – a jogválasztás hatálya, korlátozottsága	487
1.5.3. Az élettársak mint partnerek – joghatóság	488
1.6. Az élettársak egymással szemben fennálló tartási kötelezettsége – a TartásiR. és a Hágai Tartási Jegyzőkönyv hatálya	488
1.7. Az élettársak mint szülők; az élettárs szülő és gyermekének a jogviszonya	489
2. Bejegyzett élettársak	490
2.1. A bejegyzett élettársi kapcsolat a hazai jogrendszerben	491
2.1.1. A bejegyzett élettársakról szóló törvény és a bejegyzett élettársi kapcsolat jogi természete	491
2.1.2. A bejegyzett élettársi kapcsolat elhatárolása a házasságtól és az élettársi kapcsolattól	492
2.2. A bejegyzett élettársi kapcsolat fogalma más országokban és jogrendszerekben	493
2.3. A minősítés kérdése	494
2.4. A bejegyzett élettársi kapcsolatra irányadó kollíziós jogi rendelkezések	495
2.4.1. A bejegyzett élettársi kapcsolat létrejötte és érvényessége	495
2.4.2. A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnése	496
2.4.3. A bejegyzett élettársi kapcsolat személyi joghatásai	497
2.4.4. A bejegyzett élettársi kapcsolat vagyoni joghatásai	497
2.4.5. Közrendi záradék és imperatív szabályok	499
2.5. Joghatósági rendelkezések	499
2.6. A bejegyzett élettársak egymás irányában fennálló tartási kötelezettsége	500

2.7. Az Európai Unió Bejegyzett Élettársi Vagyonjogi Rendelete	500
2.7.1. A rendelet és annak a bejegyzett élettársi kapcsolattal összefüggő fogalmi köre	500
2.7.2. A két európai uniós vagyonjogi rendelet párhuzamossága és eltérései	501
V. Fejezet: Öröklési jog	503
1. Jogforrások a nemzetközi öröklési jog terén	503
1.1. Az uniós szabályozás	503
1.2. Nemzetközi szerződések	503
1.2.1. Uniós tagállamokkal kötött nemzetközi szerződések	504
1.2.2. Harmadik államokkal kötött nemzetközi szerződések	505
1.3. A magyar belső jog	508
2. Az ÖröklésiR. hatálya	509
2.1. Területi hatály	509
2.2. Időbeli hatály	509
2.3. Tárgyi hatály	510
2.3.1. Általában	510
2.3.2. Adó-, vám- és közigazgatási ügyek kizárása	511
2.3.3. További kizárt jogkérdések	511
3. Kollíziós szabályok nemzetközi öröklési ügyekben	517
3.1. Az öröklésre általában irányadó jog (lex successionis)	518
3.1.1. Főszabály – az örökhagyó halálakor szokásos tartózkodási helye	518
3.1.2. Az örökhagyó akarati autonómiája: jogválasztás (professio iuris)	522
3.2. A végintézkedésekre vonatkozó különös kollíziós szabályok	526
3.2.1. Tartalmi érvényesség és megengedettség	526
3.2.1.1. Végrendeletek	526
3.2.1.2. Öröklési szerződések	530
3.2.1.3. A végrendelezési statútum tárgyi terjedelme	533
3.2.2. Alaki érvényesség	536
3.3. Egyéb jogkérdésekre vonatkozó különös kollíziós szabályok	539
3.3.1. Egyes vagyontárgyak öröklésére kiható imperatív szabályok	539
3.3.2. Az állam tulajdonszerzése az örökös nélkül elhalt örökhagyók hagyatéka tekintetében	540
3.3.3. Egyéb különös kollíziós szabályok	543
3.4. Általános nemzetközi magánjogi rendelkezések az ÖröklésiR. szerint	546
3.4.1. Idegen dologi jogok megfeleltetése	546
3.4.2. Közrendi záradék	548
3.4.3. A külföldi jog kollíziós szabályainak figyelembevétele	551
3.5. Öröklési kollíziós szabályok az ÖröklésiR. hatálya alá nem tartozó ügyekre	554
3.5.1. A magyar belső jog korábbi kollíziós szabályai	554
3.5.2. Kollíziós szabályok a jogsegélyszerződésekben	555
4. Nemzetközi eljárási szabályok öröklési ügyekben	556

4.1. Joghatóság öröklési eljárásokban	556
4.1.1. Általában	556
4.1.2. Joghatóság a halálakor tagállami szokásos tartózkodási helyű örökhagyó esetében	557
4.1.3. Kiegészítő joghatósági szabályok	558
4.1.4. A joghatósággal kapcsolatos egyéb szabályok az ÖröklésiR.-ben	560
4.1.5. Joghatósági szabályok az ÖröklésiR. szabályrendszerén kívül	565
4.2. Határozatok elismerése és végrehajtása, közokiratok elfogadása	570
4.2.1. A határozatok elismerése és végrehajtása	570
4.2.2. A közokiratok határokon átnyúló joghatásai	571
4.3. Az európai öröklési bizonyítvány (EÖB)	574
4.3.1. Az európai öröklési bizonyítvány helye az öröklési rendelet rendszerében	574
4.3.2. A bizonyítvány rendeltetése, az azzal igazolható jogállás	574
4.3.3. A bizonyítvány formanyomtatványa	575
4.3.4. A bizonyítvány kibocsátása iránti eljárás	576
4.3.5. A bizonyítvány joghatásai	579
VI. Fejezet: Dologi jog és értékpapírjog	583
1. A dologi jog kollíziós szabályai	583
1.1. Bevezetés	583
1.2. Nemzetközi egyezmények	583
1.3. Az Európai Unió jogszabályai	584
1.3.1. EU-rendeletek	584
1.3.1.1. Az öröklési rendelet	584
1.3.1.2. Fizetésképtelenségi rendelet	586
1.3.2. Uniós irányelvek	586
1.3.2.1. Kulturális javak	586
1.3.2.2. Fizetési és értékpapír-elszámolások	588
1.3.2.3. Kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetés	588
1.3.2.4. Időben megosztott használati jog	589
1.4. Minősítés	590
1.4.1. Lex fori minősítés	590
1.4.2. Fogalmi elemek	591
1.5. A dologi jogi szabályozás rendszere, terjedelme, a dologi jogi státútum által meghatározott kérdések	595
1.6. Jogági elhatárolási kérdések	597
1.6.1. Elhatárolások az uniós szabályok alapján	597
1.6.1.1. Fizetésképtelenségi rendelet	597
1.6.1.2. Öröklési rendelet	598
1.6.2. Elhatárolások a magyar szabályok alapján	600
1.7. A nemzetközi magánjogi kódex kapcsolószabályai	600
1.7.1. Fő kapcsolószabály	601
1.7.1.1. A dolog fekvésének helye	601
1.7.1.2. Releváns időpont	602

1.7.2. Kivételek a főszabály alól	603
1.7.2.1. Speciális, határon átnyúló dologkapcsolatok	603
1.7.2.2. Vízi, légi és vasúti járművek	603
1.7.2.3. Úton lévő áru	607
1.7.2.4. Személyes használati tárgyak	608
1.7.2.5. Dologi jogi biztosítékok	608
1.7.3. A korlátozott jogválasztás esetei	612
1.7.3.1. Ingó dolog átruházása	612
1.7.3.2. Vállalati (üzleti) vagyron átruházása	612
1.7.4. A tulajdonjog megerősített védelme	613
1.7.5. A kulturális javak védelme	614
1.7.6. Korrekciós normák	617
1.8. A státúmváltás szabályozása	618
1.8.1. A státúmváltás általános szabálya	618
1.8.2. A státúmváltás jelentősége a dologi jogban	618
1.8.3. A befejezett tényállás szabálya	619
1.8.4. A nyitott tényállás szabálya	619
1.9. Nem szabályozott kérdések – kisajátítás, államosítás	620
2. Az értékpapír és dematerializált értékpapír kollíziós szabályai	621
2.1. Bevezető	621
2.2. Az értékpapírok osztályozása, rendelkezés értékpapírról	622
2.3. Határon átnyúló értékpapírügyletek	623
2.4. A szabályozás rendszere	625
2.4.1. Nemzetközi szabályok	625
2.4.2. Nemzetközi soft law	626
2.4.3. Az Európai Unió joga – kollíziós irányelvek	627
2.4.4. Magyar szabályok	631
2.4.4.1. A nemzetközi magánjogi kódex szabályainak felépítése, a szabályozás struktúrája	631
2.4.4.2. Dematerializált értékpapír	635
2.4.4.3. Joghatóság	637
VII. Fejezet: Szellemi tulajdonjogok a nemzetközi magánjogban	639
1. Nemzetközi védelem	639
1.1. Nemzetközi egyezmények	639
1.2. Uniós jogforrások	640
1.3. Modellszabályok	642
2. A territorialitás elve	642
3. A szellemi tulajdonjogokra vonatkozó magyar nemzetközi magánjogi szabályok	647
VIII. Fejezet: Szerzödések	649
1. A szerzödésre alkalmazandó jog forrásai	649
1.1. Nemzetközi anyagi magánjogi jogegységesítés	651
1.1.1. Kötelező erejü jogforrások	651

1.1.2. Soft law	656
1.1.3. Jogalkalmazás	660
1.1.4. A jogalkalmazás feltételei	661
1.1.5. Kapcsolóelvek az anyagi jogi jogforrásokban	666
1.2. Nemzetközi magánjogi tárgyú jogforrások	668
1.2.1. Nemzetközi kollíziós magánjogi jogforrások	668
1.2.2. Nemzetközi (európai) polgári eljárásjogi jogforrások	671
1.2.3. Joggyakorlat és jogirodalom	672
2. Az egyes jogforrások egymáshoz fűződő viszonya, hatály	673
2.1. A nemzetközileg egységes anyagi magánjogi egyezmények és a lex obligationis viszonya	673
2.2. A nemzetközi egyezmények kapcsolata más kollíziós jogforrásokkal	675
2.3. A Róma I rendelet és a tagállami nemzetközi magánjogi jogszabály viszonya	677
2.3.1. Tárgyi hatály	677
2.3.1.1. A tárgyi hatály pozitív összetevői	678
2.3.1.2. A tárgyi hatály alól kizárt esetek	682
2.3.2. Földrajzi hatály	701
2.3.3. Időbeli hatály	703
3. Jogválasztás – szerződések	705
3.1. Az Európai Unió szabályozása – akarati autonómia és a Róma I rendelet	705
3.1.1. Kifejezett vagy hallgatóságos jogválasztás	706
3.1.2. A jogviszony feldarabolása	707
3.1.3. Belföldi tényállások	707
3.1.4. Belső piaci záradék	707
3.1.5. Érvényesség	708
3.1.6. A gyengébb fél védelme	708
3.1.7. Nem állami normák választása	709
3.2. Magyar jog – a nemzetközi magánjogról szóló törvény	711
3.2.1. Másodlagos jelleg	711
3.2.2. A jogválasztás szabadsága	711
3.2.3. Kifejezett vagy hallgatóságos jogválasztás	712
3.2.4. Időhatár a jogválasztásra	712
3.2.5. Belföldi tényállások	713
3.2.6. A jogválasztásról szóló megállapodás létrejötte és érvényessége – általános szabályok	714
3.2.7. Átfedés a kódex szabályozásában	714
3.2.8. Választottbírói megállapodás	715
3.2.9. A választottbírói megállapodás érvényessége	715
3.2.10. Lex arbitri	715
4. A jogválasztás hiányában alkalmazandó jog kapcsolóelvei	716
4.1. Az objektív kapcsolóelvek használatának esetei	716
4.1.1. Incorporation of terms	716
4.1.2. Részleges jogválasztás	717

4.1.3.	Érvénytelen jogválasztás	718
4.1.4.	Patologikus jogválasztás	718
4.1.5.	Beruházási szerződések	721
4.1.6.	Lokalizációs elmélet	721
4.1.7.	Objektív kapcsolóelvek és a jogválasztás egyéb korlátai	721
4.2.	A jogválasztás hiányában alkalmazandó jog kapcsolóelveiről általában	722
4.2.1.	Jogcselekmény helyének a joga (lex loci actus)	722
4.2.2.	A szerződés tárgyának a fekvési helye	723
4.2.3.	A szerződő felek személyéhez köthető objektív kapcsolóelvek	723
4.2.4.	Vegyes megoldások	724
4.2.5.	Jogcselekményhez, dolog fekvési helyéhez és személyhez sem köthető kapcsolóelvek	726
4.3.	A Róma I rendelet objektív kapcsolóelvei	727
4.3.1.	Az objektív kapcsolóelvek rendszere	727
4.3.2.	A jogválasztás hiányában alkalmazandó jog meghatározásának értelmezése és gyakorlata	729
4.3.2.1.	A szerződéstípusok meghatározása	730
4.3.2.2.	A kapcsolóelvek értelmezése	732
4.3.3.	Egyéb kérdések	736
4.4.	A nemzetközi magánjogi törvény objektív kapcsolóelvei	737
5.	Fogyasztói szerződések az Európai Unió nemzetközi magánjogában	738
5.1.	Joghatóság	738
5.1.1.	A fogyasztói szerződésekre vonatkozó speciális joghatósági szabályok alakulása	738
5.1.2.	Az adott tagállamra irányuló tevékenység	740
5.2.	Alkalmazandó jog	744
5.2.1.	Alkalmazandó jog a fogyasztóvédelmi célú közérdekű kereset elbírálásakor – Róma I rendelet vagy Róma II rendelet	746
5.2.2.	Tisztességtelen jogválasztási kikötés	750
6.	Nemzetközi fuvarjog	752
6.1.	A nemzetközi fuvarozás alapvető szerződéstípusai	752
6.1.1.	Nemzetközi fuvarozás	752
6.1.2.	Nemzetközi szállítmányozás	753
6.2.	A nemzetközi fuvarjog jogforrási rendszere	755
6.2.1.	Unió jogforrások	758
6.2.2.	Nemzetközi egyezmények	758
6.2.3.	A magyar (belső) jog: a nemzetközi magánjogi kódex	763
6.2.4.	A jogforrások egymáshoz való viszonya	764
6.3.	Joghatósági kérdések a nemzetközi fuvarjogban	765
6.3.1.	Sui generis joghatósági rendelkezések a nemzetközi fuvarjogi egyezményekben	765
6.3.2.	Unió joghatósági normák fuvarjogi ügyekben	766
6.3.3.	Választottbíráskodás nemzetközi fuvarjogi vitákban	766
6.4.	Az alkalmazandó jog meghatározása a nemzetközi fuvarjogban	768

6.4.1. A fuvarozási szerződésre alkalmazandó jog meghatározása	768
6.4.1.1. A fuvarozási szerződés fogalma a Róma I rendelet autonóm minősítési rendszerében	768
6.4.1.2. A jogválasztás hiányában alkalmazandó jog meghatározásának módja	771
6.4.2. A szállítmányozási szerződésre alkalmazandó jog meghatározása . . .	773
7. Biztosítási szerződések	777
7.1. A szabályozásról általában	777
7.2. A Róma I rendelet szabályai	779
7.2.1. A speciális szabályozás okai	779
7.2.2. A Róma I rendelet biztosítási szabályai	782
8. Egyéni munkaszerződések	784
8.1. A jogi szabályozásról általában	784
8.2. A Róma I rendelet szabályai	786
8.2.1. A speciális szabályozás okai	786
8.2.2. A szabályozás logikája	787
8.2.3. Speciális kérdések	787
IX. Fejezet: Szerződésen kívüli kötelmek	795
1. A Róma II rendelet	795
1.1. A Róma II rendelet célja és tárgya	795
1.2. A Róma II rendelet és más, szerződésen kívüli kötelmet szabályozó kollíziós jogi jogforrások	795
1.3. A Róma II rendelet hatálya	797
1.3.1. Nemzetközi vagy személyi hatály és az egyetemes alkalmazás	797
1.3.2. Területi hatály	798
1.3.3. Időbeli hatály	798
1.3.4. Tárgyi hatály	799
1.4. A Róma II rendelet szerkezete	806
1.5. A Róma II rendelet kollíziós jogi rendelkezései	807
1.5.1. Az alkalmazandó jog meghatározásának praktikus lépcsői	807
1.5.2. A deliktuális felelősség általános szabályairól történetileg	807
1.5.3. A Róma II rendelet általános szabálya és kivételei	808
1.5.3.1. Általános szabály: a kár bekövetkezése helyének a joga (lex loci damni)	808
1.5.3.2. Kivételek: a károkozó és a károsult közös szokásos tartózkodási helye	812
1.5.3.3. Kivételek: kitérítő klauzula	813
1.5.4. A felek jogválasztása	815
1.6. Közös szabályok és egyéb rendelkezések	818
1.6.1. Az irányadó jog alkalmazási köre	818
1.6.2. Az imperatív szabályok	819
1.6.3. A biztonsági és magatartási szabályok	821
1.6.4. A közrend védelme	821

1.6.5. A felelős személy biztosítója elleni közvetlen keresetindítás	822
1.6.6. A követelés törvénynél fogva történő átszállása	823
1.6.7. Több személy felelőssége	823
1.6.8. Az alaki érvényesség	824
1.6.9. A bizonyítási teher	824
1.6.10. A szokásos tartózkodási hely	824
1.6.11. Területközi kollíziók	825
1.6.12. A renvoi kizárása	825
1.7. Speciális szabályok köre	826
1.7.1. Különleges (speciális) jogellenes károkozások	826
1.7.1.1. Termékfelelősségből eredő szerződésen kívüli kötelek	826
1.7.1.2. A tisztességtelen verseny és a szabad versenyt korlátozó cselekményekből eredő szerződésen kívüli kötelek	829
1.7.1.3. Környezeti károkozásból eredő szerződésen kívüli kötelek	834
1.7.1.4. Szellemi tulajdonjogok megsértéséből eredő szerződésen kívüli kötelek	835
1.7.1.5. A szervezett fellépésből eredő szerződésen kívüli kötelek	838
1.7.2. Különös kollíziós normák	839
1.7.2.1. A jogalap nélküli gazdagodás	839
1.7.2.2. A megbízás nélküli ügyvitel (negotiorum gestio)	840
1.7.2.3. A culpa in contrahendo	841
2. A nemzetközi magánjogról szóló törvény	841
X. Fejezet: Joghatóság	843
1. A joghatóság fogalma	843
2. A joghatóság jogági besorolása	844
3. Jogforrások	844
4. A Brüsszel Ia rendelet	846
4.1. Hatály	848
4.1.1. Időbeli, területi hatály	848
4.1.2. Személyi hatály	848
4.1.3. Tárgyi hatály	849
4.1.3.1. Polgári és kereskedelmi ügyek fogalma	849
4.1.3.2. Kivételek a tárgyi hatály alól	851
4.2. Más joghatósági jogforrásokhoz való viszony, a tagállamok közötti két- vagy többoldalú egyezmények	854
4.3. Joghatósági szabályok	855
4.3.1. Általános joghatóság	855
4.3.2. Különös joghatóság	857
4.3.2.1. Szerződésből eredő követelések	857
4.3.2.2. Egyéb különös joghatósági okok	861
4.3.2.3. Különös joghatósági szabályok a pertársaságra	863
4.3.2.4. Különös joghatósági okok a beavatkozóra	864

4.3.2.5. Különös joghatósági okok a viszontkeresetre	864
4.3.2.6. Különös joghatósági okok a dologi jogi perben érvényesített szerződéses igényekre	865
4.3.3. Speciális joghatósági szabályok	865
4.3.3.1. Joghatóság biztosítási ügyekben	865
4.3.3.2. Joghatóság fogyasztói szerződések esetén	867
4.3.3.3. Joghatóság egyedi munkaszerződéseknel	870
4.3.4. Kizárólagos joghatóság	871
4.3.4.1. Jogszabályon alapuló kizárólagos joghatóság	871
4.3.4.2. Alávetéses joghatóság	872
4.3.5. Perbebocsátkozáson alapuló joghatóság	873
4.4. Joghatóság vizsgálata	873
4.5. Perfüggőség, párhuzamos eljárások	874
4.6. Ideiglenes intézkedések	875
5. Joghatóság szabályozása a nemzetközi magánjogi törvényben	876
5.1. Általános szabályok	876
5.1.1. Kizárólagos joghatóság esetei	877
5.1.2. Kizárt joghatóság esetei	878
5.1.3. Pertársaság, viszontkereset	878
5.2. Vagyonjogi ügyek joghatósági szabályai	879
5.2.1. Általános joghatósági szabály	879
5.2.2. Különös joghatósági szabályok	879
5.2.3. Öröklés	880
5.2.4. Fizetéseképtelenségi ügyek	880
5.2.5. Joghatósági megállapodás	881
5.3. Családjogi és személyállapoti ügyek joghatósági szabályai	881

XI. Fejezet: Eljárásjogi rendelkezések, külföldi határozatok elismerése és végrehajtása

1. Általános szabályok	885
1.1. Az irányadó polgári eljárásjog meghatározása	885
1.2. A fizetéseképtelenségi eljárás joghatásai	887
1.3. A perképességre vonatkozó szabályok	887
1.3.1. Természetes személyek perképessége	887
1.3.2. Jogi személyek perképessége	888
1.4. A párhuzamos eljárások szabályozása	888
1.4.1. Az eljárás folytatása, megszüntetése	889
1.4.2. Az eljárás kezdő időpontja	890
1.5. Ideiglenes intézkedés	890
1.5.1. Magyar bíróság által hozott ideiglenes intézkedés	890
1.5.2. Illetékesség és az intézkedés hatálya	891
2. Nemzetközi jogsegély	891
3. Az iratok kézbesítése	892
3.1. Az iratok kézbesítése a nemzetközi magánjogi törvény alapján	892

3.2. Az IratkézbesítésiR.	893
3.2.1. Az iratkézbesítési rendelet időbeli és területi hatálya	894
3.2.2. Az IratkézbesítésiR. tárgyi hatálya	894
3.2.3. Kézbesítési módok	895
3.2.4. Az iratok kézbesítésére vonatkozó általános szabályok	896
3.2.5. Kézbesítés az átvevő és az átvevő hatóságok közreműködésével	899
3.2.6. Kézbesítés postai szolgáltatások útján	901
3.2.7. Kézbesítés a megkereső állam konzuli vagy diplomáciai képviselői által	901
4. Bizonyításfelvétel	902
4.1. A BizonyításfelvételiR.	903
4.1.1. A BizonyításfelvételiR. célkitűzései	903
4.1.2. A BizonyításfelvételiR. tárgyi hatálya, nemzetközi megállapodásokhoz való viszonya	904
4.1.3. Bíróságok és hatóságok	905
4.1.4. A bizonyításfelvétel módszerei	905
4.1.5. Az illetékes bíróság megkereső bíróság általi megkeresése	906
4.1.5.1. A kérelmek továbbítása	906
4.1.5.2. A kérelmek átvétele	907
4.1.6. Bizonyításfelvétel a megkeresett bíróság előtt	908
4.1.7. A kérelem teljesítésének az elutasítása	909
4.1.8. A megkeresett bíróság általi értesítés késedelem vagy elutasítás esetén	910
4.1.9. A kérelem teljesítését követő eljárás	911
4.2. A megkereső bíróság által végzett közvetlen bizonyításfelvétel	911
4.3. Modern távközlési eszközök alkalmazásának a szabályai	912
5. Állami immunitás	912
6. Külföldi határozatok elismerése és végrehajtása	914
6.1. Az elismerés megtagadásának okai – a közrend védelme	914
6.2. Bírósági határozatok végrehajtása	916
6.3. Közokirat, perbeli egyezség	917
XII. Fejezet: Nemzetközi online adatbázisok	919
1. A nemzetközi és külföldi adatbázisok használatának jogi kérdései	919
1.1. Nemzetközi és külföldi esetjog belföldi eljárásban	919
1.2. A nemzetközi és külföldi jogesettárak hitelessége	922
2. Az egyes adatbázisok	925
Felhasznált irodalom	927
Jogszabályok jegyzéke	947
Függelék: A külföldi ítéletek Unalex-számainak a feloldása	969

Rövidítések jegyzéke

1948-as Genfi Egyezmény	1948-as Genfi Egyezmény [Convention on the International Recognition of Rights in Aircraft, Geneva, 1948, kihirdette: 5/1994. (I. 18.) Korm. rendelet]
1958. évi Hágai Tartási Egyezmény	A gyermektartási kötelezettség tárgyában hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról Hágában, az 1958. évi április hó 15-én aláírt egyezmény (kihirdette: az 1965. évi 7. törvényerejű rendelet)
1959-es Ptk.	1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
1970-es ENSZ (UNESCO) Egyezmény	A kulturális javak jogtalan behozatalának, kivételének és tulajdona jogtalan átruházásának megakadályozását és megelőzését szolgáló eszközökről szóló, az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének Közgyűlése által Párizsban az 1970. évi november hó 14. napján elfogadott Egyezmény (kihirdette: 1979. évi 2. törvényerejű rendelet)
AAA-Principle	Account Agreement Approach Principle
Alapjogi Charta	Az Európai Unió Alapjogi Chartája (2012/C 326/02)
ALI Principles	The American Law Institute által kidolgozott Intellectual Property: Principles Governing Jurisdiction, Choice of Law, and Judgements in Transnational Disputes
Amszterdami Szerződés	Az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Közösségeket létrehozó szerződések és egyes kapcsolódó okmányok módosításáról (Amszterdam, 1997. október 2.)
At.	2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról
Ápt.	1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról
Bejegyzett Élettársi Vagyoni Rendelet	A Tanács 2016. június 24-i (EU) 2016/1104 rendelete a bejegyzett élettársi kapcsolatok vagyoni hatásaival kapcsolatos ügyekben a joghatóság, az alkalmazandó jog, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról

Berni Uniók Egyezmény/ BUE	Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény (Párizsban 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegét kihirdette: 1975. évi 4. törvényerejű rendelet)
Bécsi Fuvarterminál Egyezmény	A fuvarterminálok működtetőinek felelősségéről szóló 1991-es bécsi egyezmény [United Nations Convention on the Liability of Operators of Transport Terminals in International Trade (Vienna, 1991)]
Bécsi Vételi Egyezmény/BVE	Az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételéről szóló, Bécsben 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye (kihirdette: 1987. évi 20. törvényerejű rendelet)
Bét.	2009. évi XXIX. törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról
BIMCO BizonyításfelvételiR.	The Baltic and International Maritime Conference A Tanács 2001. május 28-i 1206/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről
B/L	bill of lading – hajóraklevél
Bonomi-jelentés	A Hágai Tartási Jegyzőkönyv Magyarózó Jelentése (Protocol of 23 November 2007 on the Law Applicable to Maintenance Obligations – Explanatory Report drawn up by Andrea Bonomi)
Borrás-Degeling jelentés	A Hágai Tartási Egyezményhez fűzött Magyarózó Jelentés (Explanatory Report by Alegria Borrás and Jennifer Degeling)
Brüsszel I rendelet	A Tanács 2000. december 22-i 44/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
Brüsszel Ia rendelet	Az Európai Parlament és a Tanács 2012. december 12-i 1215/2012/EU rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
Brüsszel IIa rendelet	A Tanács 2003. november 27-i 2201/2003/EK rendelete a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Brüsszeli Egyezmény	Brüsszeli Egyezmény a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (1968. szeptember 27.)
BUE/Berni Uniós Egyezmény	Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény (Párizsban 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegét kihirdette: 1975. évi 4. törvényerejű rendelet)
BVE/ Bécsi Vételi Egyezmény	Az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételéről szóló, Bécsben 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye (kihirdette: 1987. évi 20. törvényerejű rendelet)
CESL	Közös Európai Adásvételi Jog (Common European Sales Law)
CEU	Central European University – Közép-Európai Egyetem
CFR	Common Frame of Reference – Közös Referenciakeret
Chicagói Egyezmény	A nemzetközi polgári repülésről Chicagóban, az 1944. évi december hó 7. napján aláírt Egyezmény (kihirdette: 1971. évi 25. törvényerejű rendelet)
CLIP Principles	Principles for Conflict of Laws in Intellectual Property
CMI	Comite Maritime International [Nemzetközi Jogi Egyesület (International Law Association – ILA) Tengerjogi Bizottsága]
CMNI	A belvízi árufuvarozási szerződésről szóló Budapesti Egyezmény (2001. június 22.) (kihirdette: 2005. évi CXLI. törvény)
CMR	Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Egyezmény, Genf, 1956. május 19. (kihirdette: 1971. évi 3. törvényerejű rendelet)
COTIF	Bernben, 1980. május 9-én kelt Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (kihirdette: 1986. évi 2. törvényerejű rendelet)
COTIF-CIM	Az 1980. évi Bernben kelt Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF) B Függeléke – A Nemzetközi Vasúti Árufuvarozási Szerződésre vonatkozó Egységes Szabályok (CÍM – az Egyezmény B függeléke), (kihirdette: 1986. évi 2. törvényerejű rendelet)
C/P	charterparty – hajóbérleti szerződés

CSDR	Az Európai Parlament és a Tanács 2014. július 23-i 909/2014/EU rendelete az Európai Unión belüli értékpapír-kiegyenlítés javításáról és a központi értéktárakról, valamint a 98/26/EK és a 2014/65/EU irányelv, valamint a 236/2012/EU rendelet módosításáról
DCFR	Egységes Hivatkozási Keret/Közös Referenciakeret, illetve annak „Draft” azaz tervezet változata
EFTA	Európai Szabadkereskedelmi Társulás (European Free Trade Association)
EGBGB	Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche – német polgári törvénykönyv hatálybalépéséről szóló törvény
Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény	1952. évi szeptember hó 6. napján Genfben aláírt Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény (kihirdette: 1971. évi 4. törvényerejű rendelet)
EJEB	Emberi Jogok Európai Bírósága
EJEE/ Emberi Jogok Európai Egyezménye	Emberi Jogok Európai Egyezménye – az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (kihirdette: 1993. évi XXXI. törvény)
EKSz	Római Szerződés – Szerződés az Európai Gazdasági Közösség létrehozásáról
Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv	Az Európai Parlament és a Tanács 2000. június 8-i 2000/31/EK irányelve a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól
Emberi Jogok Európai Egyezménye/EJEE	Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (kihirdette: 1993. évi XXXI. törvény)
ENSZ egyezmény a független garanciákról és készenléti akkreditívekről	United Nations Convention on Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit (New York, 1995)
ET	Európa Tanács
EU	Európai Unió
EUB	Európai Unió Bírósága
EUMSZ	Az Európai Unió működéséről szóló szerződés [lásd: Az Európai Unióról Szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (2016/C 202/01) megjelent az Európai Unió Hivatalos Lapjának 2016. június 7-i, C 202. számában]

EUSZ	Az Európai Unióról szóló szerződés [lásd: Az Európai Unióról Szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (2016/C 202/01), megjelent az Európai Unió Hivatalos Lapjának 2016. június 7-i, C 202. számában]
értékpapírokról szóló UNIDROIT Egyezmény	Az UNIDROIT keretében elkészült „UNIDROIT Convention on Substantive Rules for Intermediated Securities” (Genf, 2009)
ET	Európa Tanács
FIATA	Szállítmányozók Szövetségeinek Nemzetközi Szervezete (International Federation of Freight Forwarders Associations/Fédération internationale des Associations de Transitaires et Assimilés)
FIATA Model Rules	FIATA Model Rules for Freight Forwarding Services
FIDIC	International Federation of Consulting Engineers/Fédération internationale des Ingénieurs-Conseils – Tanácsadó Mérnökök Nemzetközi Szövetsége
FizetéseképtelenségiR.	Az Európai Parlament és a Tanács 2015. május 20-i (EU) 2015/848 rendelete a fizetéseképtelenségi eljárásról
GDPR	Az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)
Genfi Választottbírósi Egyezmény	A nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásról szóló, Genfben 1961. április 21-én kelt Európai Egyezmény (kihirdette: 1964. évi 8. törvényerejű rendelet)
Gyermek Jogairól Szóló Egyezmény	A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (kihirdette: 1991. évi LXIV. törvény)
Hague Rules/Hágai Szabályzat	A hajóselismervényekre vonatkozólag az 1924. évi augusztus hó 25. napján Brüsszelben kelt Egyezmény (kihirdette: 1931. évi VI. törvény) – az egyezményt a tervezet első tárgyalásának otthon adó konferencia helyszíne után sajátos módon Hágai Szabályzatnak (Hague Rules) nevezik
Hágai Apostille Egyezmény	A külföldön felhasználásra kerülő közokiratok diplomáciai vagy konzuli hitelesítésének (felülhitelesítésének) mellőzéséről Hágában, az 1961. október 5. napján kelt egyezmény (kihirdette: 1973. évi 11. törvényerejű rendelet)

Hágai Értékpapír- egyezmény	Az értékpapír-kezelők által kezelt demateriális értékpapírokra vonatkozó egyes jogokat szabályozó 2006-os Hágai Egyezmény – Hague Convention on the Law Applicable to Certain Rights in Respect of Securities held with Intermediary (Concluded 5 July 2006)
Hágai Fórumválasztó Egyezmény	A joghatósági megállapodásokról szóló, 2005. június 30-ai Hágai Egyezmény – Convention of 30 June 2005 on Choice of Court Agreements (lásd még: a Tanács 2009. február 26-i 2009/397/EK határozata a joghatósági megállapodásokról szóló egyezménynek az Európai Közösség nevében történő aláírásáról)
Hágai Gyermekelviteli Egyezmény	A Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában, az 1980. évi október 25. napján kelt szerződés (kihirdette: 1986. évi 14. törvényerejű rendelet)
Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény	A szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, Hágában, 1996. október 19-én kelt Egyezmény (kihirdette: 2005. évi CXL. törvény)
Hágai Megállapodás	Az ipari minták nemzeti letétbe helyezésére vonatkozó, az 1925. évi november hó 6. napján Hágában létrejött Hágai Megállapodás (kihirdette: 1984. évi 29. törvényerejű rendelet), a megállapodás új, felülvizsgált szövegének aláírására 1999. július 2-án, Genfben került sor (kihirdette: 2004. évi XC. törvény)
Hágai Örökbefogadási Egyezmény	A gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, Hágában, 1993. május 29. napján kelt Egyezmény (kihirdette: 2005. évi LXXX. törvény)
Hágai Szabályzat/Hague Rules	A hajóselismervényekre vonatkozólag az 1924. évi augusztus hó 25. napján Brüsszelben kelt Egyezmény (kihirdette: 1931. évi VI. törvény) – az egyezményt a tervezet első tárgyalásának otthon adó konferencia helyszíne után sajátos módon Hágai Szabályzatnak (Hague Rules) nevezik

Hágai Tartási Egyezmény	A gyermektartás és a családi tartások egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló, 2007. november 23-i hágai egyezmény – Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance (lásd: a Tanács 2011. június 9-i 2011/432/EU határozatát a gyermektartás és a családi tartások egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló, 2007. november 23-i hágai egyezménynek az Európai Unió nevében történő jóváhagyásáról)
Hágai Tartási Jegyzőkönyv	A tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i hágai jegyzőkönyv – lásd a Tanács 2009. november 30-i 2009/941/EK határozatát a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i hágai jegyzőkönyvnek az Európai Közösség általi megkötéséről
Hága-Visby Szabályzat	Visby Jegyzőkönyvvel módosított Hágai Szabályzat
Hamburgi Szabályok	Az Egyesült Nemzetek Egyezménye a Tengeri Árufuvarozásról (Hamburg, 1978) – United Nations Convention on the Carriage of Goods by Sea (Hamburg, 1978) – The Hamburg Rules
Házassági Vagyoni jogi Rendelet	A Tanács 2016. június 24-i (EU) 2016/1103 rendelete a házassági vagyoni jogi rendszerekkel kapcsolatos ügyekben a joghatóság, az alkalmazandó jog, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról
HCCH	Hague Conference on Private International Law – Conférence de La Haye de droit international privé (Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia)
Hetv.	2010. évi XXXVIII. törvény a hagyatéki eljárásról
HNMK	Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia
ICC	International Chamber of Commerce – Nemzetközi Kereskedelmi Kamara
ICCS	International Commission on Civil Status/Commission Internationale de l'État Civil – Személyi Állapot Nemzetközi Bizottsága
ICCS 18. számú egyezmény	A Személyi Állapot Nemzetközi Bizottsága (Commission Internationale de l'État Civil, ICCS) keretében kidolgozott, a házasságon kívül született gyermekek elismeréséről szóló 1980. szeptember 5-én Münchenben kelt egyezmény (ICCS 18. sz. egyezmény)

ICSID	International Centre for Settlement of Investment Disputes – a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (Világbank) keretein belül működő Beruházási Víták Rendezésének Nemzetközi Központja
IDIT	Institut du Droit International des Transports – Nemzetközi Fuvarjogi Intézet
IFTA	Independent Film & Television Alliance – Független Film- és Televíziósövetség
ILA	International Law Association – Nemzetközi Jogi Egyesület
ILO	International Labour Organization – Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (az ENSZ szakosított szervezete)
IM	Igazságügyi Minisztérium
IMI-rendelet	Az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i 1024/2012/EU rendelete a belső piaci információs rendszer keretében történő igazgatási együttműködésről és a 2008/49/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről (az IMI-rendelet)
INCOTERMS	International Commercial Terms – Nemzetközi Kereskedelmi Feltételek
Inytv.	1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
IratkézbesítésiR.	Az Európai Parlament és a Tanács 2007. november 13-i 1393/2007/EK rendelete a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről („iratkézbesítés”), és az 1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről
KGST	Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa
Kötv.	2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről
kulturális javakról szóló UNIDROIT Egyezmény	A lopott vagy jogellenesen külföldre vitt kulturális javak nemzetközi visszaadásáról szóló, Rómában, 1995. év június hó 24. napján aláírt UNIDROIT Egyezmény (kihirdette: 2001. évi XXVIII. törvény) – UNIDROIT Convention on the International Return of Stolen or Illegally Exported Cultural Objects
Locarnói Egyezmény	Az ipari minták nemzetközi osztályozásának létesítésére Locarnóban, 1968. október 8-án aláírt megállapodás (kihirdette: 1973. évi 29. törvényerejű rendelet)
Londoni Egyezmény	A külföldi jogról való tájékoztatásról szóló, Londonban, 1968. június 7. napján aláírt Európai Egyezmény [kihirdette: 140/1992. (X. 20.) Korm. rendelet]

Luganói Egyezmény	A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2007. október 30-án Luganóban aláírt Egyezmény
Luxemburgi Gyermekfelügyeleti Egyezmény	A gyermekek feletti felügyeleti jogot érintő határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a felügyeleti viszonyok helyreállításáról szóló, 1980. május 2-án Luxemburgban kelt európai Egyezmény (kihirdette: 2004. évi LXVIII. törvény)
Maastrichti Szerződés	Maastrichti Szerződés – Szerződés az Európai Unióról (92/C 191/01)
Madridi Megállapodás	A védjegyek nemzetközi lajstromozására 1891. április 14-én kötött, Stockholmban 1967. július 14-én felülvizsgált, Genfben 1979. szeptember 28-án módosított Madridi Megállapodás (kihirdette: 1973. évi 29. törvényerejű rendelet)
MILA	IFTA Model International Licensing Agreement – IFTA Nemzetközi mintalicencia-szerződés
Montreali Egyezmény	A Montrealban, 1999. május 28-án kelt, a nemzetközi légi fuvarozásra vonatkozó egyes jogszabályok egységesítéséről szóló Egyezmény (kihirdette: 2005. évi VII. törvény)
Müncheni Egyezmény	Az európai szabadalmak megadásáról szóló Müncheni Egyezmény
Műhold Egyezmény	A műholdas rádió és televízió műsorhordozó jelek terjesztéséről szóló 1974-es brüsszeli egyezmény
nemzetközi követelésvételről szóló UNIDROIT Egyezmény	A nemzetközi követelésvételről szóló, Ottawában, 1988. május 28-án kelt UNIDROIT Egyezmény (kihirdette: 1997. évi LXXXV. törvény)
New York-i Elévülési Egyezmény	Az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseire vonatkozó elévülési időről szóló, New Yorkban, 1974. június 14-én kelt Egyezmény (kihirdette: 1989. évi 1. törvényerejű rendelet)
New York-i Tartási Egyezmény	A tartásdíj külföldön való behajtása tárgyában New Yorkban, az 1956. évi június hó 20. napján kelt nemzetközi egyezmény (kihirdette: 1957. évi 53. törvényerejű rendelet)
New York-i Választottbírósági Egyezmény	A külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény (kihirdette: 1962. évi 25. törvényerejű rendelet)

Nizzai Megállapodás	A védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások nemzetközi osztályozására vonatkozó, 1957. június 15-én kötött, Stockholmban 1967. július 14-én és Genfben 1977. május 13-án felülvizsgált, és Genfben 1979. szeptember 28-án módosított Nizzai Megállapodás
Nmjtv.	2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról
Nmjtvr.	1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról
NVOCC	Non-vessel operating common carrier – fuvarszolgáltató nem üzemeltető szerződéses fuvarozó
OAS	Organization of American States – Amerikai Államok Szervezete
ÖröklésiR.	Az Európai Parlament és a Tanács 2012. július 4-i 650/2012/EU rendelete az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről
ÖröklésiR-Vhr.	A Bizottság 2014. december 9-i 1329/2014/EU végrehajtási rendelete az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben említett formanyomtatványok meghatározásáról
Pace	Pace University Institute of International Commercial Law – A New York állambeli Pace Egyetem Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Intézete
PECL	Principles of European Contract Law – Az Európai Szerződési Jog Alapelvei
pénzügyi lízingről szóló UNIDROIT Egyezmény	A nemzetközi pénzügyi lízingről szóló, Ottawában, 1988. május 28-án kelt UNIDROIT Egyezmény (kihirdette: 1997. évi LXXXVI. törvény) – Convention on International Financial Leasing (Ottawa, 1988)
Ptk.	2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
Pp.	2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
PRIMA-Principles	Place of Relevant InterMediary Approach Principles

PUE	Az ipari tulajdon oltalmára 1883. március 20-án létesült és többször felülvizsgált Párizsi Unió Egyezmény (az ún. Lisszaboni Megállapodást Magyarországon a PUE felülvizsgált szövegével együtt az 1967. évi 7. törvényerejű rendelet hirdette ki)
Róma I rendelet	Az Európai Parlament és a Tanács 2008. június 17-i 593/2008/EK rendelete a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.)
Róma II rendelet	Az Európai Parlament és a Tanács 2007. július 11-i 864/2007/EK rendelete a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról (Róma II.)
Róma III rendelet	A Tanács 2010. december 20-i 1259/2010/EU rendelete a házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról
Római Egyezmény	Egyezmény a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról, aláírásra megnyitva Rómában 1980. június 19-én (kihirdette: 2006. évi XXVIII. törvény)
Rotterdam Rules/ Rotterdami szabályok	Az Egyesült Nemzetek egyezménye a teljesen vagy részben tengeren történő nemzetközi árufuvarozásról (New York, 2008) (Rotterdami Szabályok) – United Nations Convention on Contracts for the International Carriage of Goods Wholly or Partly by Sea (New York, 2008) (Rotterdam Rules)
Rotterdami Szabályok/ Rotterdam Rules	Az Egyesült Nemzetek egyezménye a teljesen vagy részben tengeren történő nemzetközi árufuvarozásról (New York, 2008) (Rotterdami Szabályok) – United Nations Convention on Contracts for the International Carriage of Goods Wholly or Partly by Sea (New York, 2008) (Rotterdam Rules)
SWB	seawaybill tengeri fuvarlevél
Szolvencia II irányelv	Az Európai Parlament és a Tanács 2009. november 25-i 2009/138/EK irányelve a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról (Szolvencia II)
TRIPS egyezmény	A szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás (kihirdette: 1998. évi IX. törvény 1. C Melléklete).
UCC	Uniform Commercial Code – Egységes Kereskedelmi Kódex (Amerikai Egyesült Államok)

UCP	Uniform Customs and Practice for Documentary Credits – Az okmányos meghitelezésekre vonatkozó egységes szabályok és szokványok
UINL	Latin Közjegyzőség Nemzetközi Uniója
új Brüsszel IIa rendelet	A Tanács 2019. június 25-i (EU) 2019/1111 rendelete a házassági és szülői felelősségi ügyekben a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermek jogellenes külföldre viteléről (átdolgozás)
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law – Az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága
UNCTAD	UN Conference on Trade and Development – ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe – ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága
UNIDROIT	International Institute for the Unification of Private Law – Nemzetközi Intézet a Magánjog Egységesítéséért
UNIDROIT Alapelvek	UNIDROIT Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei – UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts
URC	Uniform Rules for Collections – Kereskedelmi okmányok beszedésére vonatkozó egységes szabályok
URGD	Uniform Rules for Demand Guarantees – A garanciákra vonatkozó egységes szabályok
Varsói Egyezmény	A nemzetközi légifuvarozásra vonatkozó egyes jogszabályok egységesítése tárgyában Varsóban, 1929. október 12-én aláírt egyezmény (kihirdette: 1936. évi XXVIII. törvény)
Vbt.	2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról
Vht.	1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
Visby Jegyzőkönyv	A Hágai Szabályzat 1968-ban a svédországi Visby-ben elfogadott módosítása
Zöld Könyv	Zöld könyv a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001/EK Tanácsi Rendelet felülvizsgálatáról – COM(2009) 175 végleges (Brüsszel, 21.4.2009)

Előszó

A külföldi vonatkozású személyi és gazdasági viszonyok túlterjeszkednek a magyar jogrendszeren, nemzetközi egyezmények, valamint az Európa Unió szabályai adják a keretet és számos részletszabályt is. A 2018. január 1-jétől hatályos, a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény szervesen kapcsolódik az uniós és nemzetközi szabályozáshoz, napjaink nemzetközi magánjoga csak ezek egységében és együttes feldolgozásában értelmezhető.

Az igényt érvényesítő fél részéről az alapvető kiinduló kérdés, hogy melyik országban lehet vagy célszerű pert indítani, hiszen nem érdemes időt, bosszúságot és pénzt szánni egy perre, ha a választott állam bírósága nem járhat el az ügyben, vagy ha a meghozandó ítélet végrehajthatósága kétséges. A joghatóság hiánya már az adott eljárás elején viszonylag egyszerű védekezési lehetőséget teremt az alperesnek, anélkül, hogy a jogvitában érdemben kellene nyilatkoznia. Ha a felperes nem a megfelelő állam bírósága előtt érvényesíti az igényét, az adott fórum nem járhat el az ügyben. Ebből a megfontolásból kiindulva könyvünk részletesen tárgyalja a joghatóság kérdéseit. Ha viszont már megszületett a külföldi bíróság döntése, akkor vizsgálандó az is, hogy a döntés Magyarországon végrehajtható-e. Ez is olyan kérdés, amelyet célszerű már a perindítás előtt tisztázni.

Amennyiben egy adott vitára a magyar jog válasza ismert, ez önmagában még nem elegendő, hiszen nemzetközi vonatkozású ügyekben az alkalmazandó jog – amely nem feltétlenül a magyar jog – érdemben befolyásolhatja az ügy kimenetelét. Az alkalmazandó jog vizsgálata tehát önmagában döntő tényező lehet annak elbírálásában, hogy az igényt lehet-e vagy célszerű-e egyáltalán érvényesíteni.

Jelen kézikönyv útmutatót ad a nemzetközi magánjog napjainkra egyre bonyolultabbá váló anyagi jogi és eljárási kérdéseire, a szabályozást jogterületek szerint – például családjog, dologi jog, öröklés, kártérítési jog, valamint szerződésekre alkalmazandó jog meghatározása – tárgyalva, kitérve a lehetséges átfedésekre is.

A magyarázat egyedülálló módon tudományos igényességgel, szerves egységben, egymáshoz való viszonyában mutatja be az Európai Unió vonatkozó joganyagát az irányt mutató uniós bírósági ítéletekkel, a nemzetközi egyezmények jogával és a megújult magyar szabályozással, ráirányítva a figyelmet a jogalkalmazás gyakorlati problé-

máira, az anyagi jog és az eljárásjog összefüggéseire. A kiadvány mindemellett a külföldi jog alkalmazásának gyakorlati kérdéseiben is hasznos megoldásokkal segíti a jogkezeső közönséget.

A nemzetközi magánjogot tárgyaló tankönyvek és munkák mellett egy teljesen új, gyakorlatias szemléletet kínálunk a téma iránt érdeklődő olvasóknak.

Csehi Zoltán

Bevezetés

Amióta Szent István Hatodik intelmében, mely a „Vendégek befogadásáról és gyámolításáról” szólt, a „különb tájakról és tartományokból jött vendégek” szokásainak tiszteletére és elismerésére szólított fel, a nemzetközi magánjog alap gondolata: a külföldi jog (akár szokásjog, akár írott jog) akceptálása és szükség szerint belföldi alkalmazása folyamatosan jelen van a magyar jogban.¹ Miközben Észak-Itália híres jogtudósai kidolgozták a nemzetközi magánjog kezdetének tekintett statútumelméletet, Magyarországon Nagy Lajos királynak konkrét ügyben arról kellett döntenie, hogy egy magyar vitéz dalmáciai birtokszerzésére a személyes jogát vagy a birtok fekvése szerinti horvát–dalmát jogot alkalmazzák-e. A magyar történelem tele volt nemzetközi magánjogi helyzetekkel, melyeket a jog – a fennmaradt források tanulsága szerint – a kor igényeinek megfelelően tudott kezelni. A középkori Magyarország a kollíziók országa: a különböző népcsoportok saját jogai – túlnyomórészt szokásjogai – rendelkeztek házasságról, öröklésről, alku megkötéséről, és megannyi kérdésről, ami a középkori élet sajátja volt. Werbőczy Tripartitumának 10. cím 2. §-a kimondta, hogy „Helyi szokást akármely nép hozhat be.” A mai szóval interregionális és interperszonális kollíziók feloldásának számos módja alakult ki. Például a középkori kereskedelmi tevékenység: a vásárok a vásár helyének jogát alkalmazták, kiegészítve ezt a vásári bíraskodással, amit csak a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk szüntetett meg. Mai szóval ezt úgy mondanánk, hogy a kollíziós szabály és a joghatósági (illetékességi) ok azonos volt – épp mint amit napjainkban az egyes nemzetközi magánjogi uniós rendeletek próbálnak egy-egy kérdésben elérni. Megvoltak a szabályai annak is, hogy a különböző szokásjogok területein átívelő szolgáltatásokra, melyeket fuvarosok, hajcsárok, uszályosok, dereglyések, tutajosok nyújtottak, hogyan állapították meg az alkalmazandó jogot. Mint napjaink nemzetközi magánjogában, a családi viszonyokra és öröklésre a perszonalitás és territorialitás kapcsolóelvéit variálták. A XVI. századi erdélyi törvények szerződések esetére már előírták a *lex loci contractus*, azaz a szerződéskötés helye kapcsolóelvét. A középkori Magyarország két nagy demográfiai katasztrófája – a tatárjárás és a török

¹ A történeti vetületekhez lásd különösen Zlinszky János: A nemzetközi magánjog kezdetei Magyarországon. Jogtudományi Közlöny, 1981/11. sz., 941–948. o.; és Palásti Gábor: A magyar nemzetközi kollíziós magánjog kialakulásának feltételei az európai jogfejlődés áramában. Studia Caroliensia. (A Károli Gáspár Református Egyetem 2011-es évkönyve.) L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2012, 77–111. o.; valamint Burián László: Nemzetközi magánjog. Általános rész. Pázmány Press, Budapest, 2014, 106–112. o.

hódoltság – garantálta, hogy a kollíziók évszázadokra fennmaradjanak, a népességvesztést követő betelepítések következtében. Míg a különböző kiváltságlevelek különböző népcsoportok számára biztosították saját szokásaik és joguk használatát, a – mai szóval élve – áruk és személyek korabeli szabad áramlása megkövetelte a kollíziók feloldását. A hétköznapi élet mellett számtalan olyan jellemzően középkori jelenség is létezett, amely szintén igényelte a kollíziók szabályozását. Az országon átvonuló keresztes és egyéb hadjáratok, a lábon külföldre hajtott hatalmas marhacsordák kísérése, a külföldi mesteremberek fogadása, a vallásos zarándoklat és az „egyetemjárás” nyomában szerződések, szerelmek, gyermeknemzés, házasság, halál és öröklés járt, ahol ugyanúgy meg kellett állapítani a joghatóságot és az alkalmazandó jogot, mint napjainkban a személyek szabad áramlása során. A török megjelenése, az ország három részre szakadása és a reformáció elterjedése további kollíziós helyzeteket eredményezett, melyek a korábbi kérdéseken kívül a személyállapokra alkalmazandó jog kérdését is hangsúlyosan előtérbe helyezték. Az ország középkori viszontagságai a nemzetközi magánjogi tényállásoknak kedveztek – egyvalaminek nem kedveztek csak: a vérvivataros évszázadok során nem tudott kialakulni az az önálló jogtudósi réteg, amely nyugat-európai összehasonlításban is maradandót alkothatott volna.

Az Osztrák–Magyar Monarchia megint csak tele volt területközi és személyközi magánjoggal, majd szétesése után „valódi” nemzetközi magánjoggal is. A Monarchia alatt kezdett éledezni a magyar nemzetközi magánjog tudománya is. Az első magyar nemzetközi magánjogi kérdéseket is tárgyaló szakkönyv ugyan még német nyelven íródott (Johann Vesque von Püttlingen: *Handbuch des in Österreich-Ungarn geltenden Int. Priv. R. mit besonderer Berücksichtigung des Staats und Völkerrechtes*. 2. kiad. Wien, 1878.), azonban a politikai viszonyok konszolidációja nyomán hamarosan megszületett, és a mai napig is folyamatos a magyar nemzetközi magánjog magyar nyelvű *tudománya*. A XIX. század végétől jelennek meg magyar nyelven nemzetközi magánjogi szakkönyvek, tanulmányok, melyek magyar írók saját munkái.

A modern értelemben vett magyar nemzetközi magánjog és tudományának megteremtője az első világháborús frontkatoná és hadifogoly, diplomata és jogász *Szászy István* (1899–1976), aki már 1929-ben 329 oldalas monográfiát írt a szerződéses jogválasztásról (Szászy István: *A szerződő felek jogszabályválasztó joga a nemzetközi kötelmi jogban*. Tébe Könyvkiadó, Budapest, 1929). A monográfia nemzetközi összehasonlításban is megállta a helyét, és olyan gazdag összehasonlító jogi hivatkozási bázison alapul, amit az internet korában is megirigyelnének: a közismert nagy európai jogrendszerek megoldásai mellett egyes jogintézmények ismertetésénél dél-amerikai országok törvényeitől kezdve észt, livón, kurföldi és számos egyéb külföldi példára is hivatkozik, a vonatkozó marokkói dahírral (rendelet) zárva a sort. Szászy István számtalan nemzetközi magánjogi vonatkozású írása és kezdeményezése mellett 1948-ban közzétette nemzetközi magánjogi törvénytervezetét és annak indokolását is. Ugyan a politikai események a tervezetet elsodorták, ám abban a mai napig is modernnek ható gondolatok voltak. Szászy István élete példázza azt is, hogy a nemzetközi magánjog színvonalas művelése a jogtudáson kívül óhatatlanul igényli idegen nyelvek magas szintű ismeretét, kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerrel jár együtt, és alapos összehasonlító magánjogi/polgári jogi ismereteket feltételez. Több neves külföldi és nemzetközi kutató-

intézetnek volt meghívott előadója és tagja. Jellemző, hogy a nemzetközi munkajogról írott monográfiája hamarabb jelent meg Leydenben angolul, mint itthon magyarul. A függetlenné vált Egyiptom kormányának meghívására részt vett az első egyiptomi polgári törvénykönyv kidolgozásában. Ugyan itthon politikai okokból végül félreállították, de 1973-ban még kiadta az egységes kollíziós jog (jogszabály-összeütközések joga) koncepcióját (Szász István: *Jogszabályütközések. A nemzetközi magánjog és a rokon jogágak alapelvei a szocialista, a tőkés és a fejlődő országokban. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973.*), amely a közjogi kollíziók rendszerének mai napig is legalaposabb magyar nyelvű tudományos feldolgozása. Kalandos és gazdag életében társa volt a joghallgató fiúk figyelmét szépségével és személyiségével magára vonó felesége – emlékezett vissza több mint fél évszázad távlatából egykori tanítványa, *Bánrévy Gábor* (1929–2013), aki bő negyedszázadon át (1968–1995) volt a Külkereskedelmi Minisztérium jogi főosztályvezetője, és ekként művelte a nemzetközi magánjogot és nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogát napi szinten. Emellett 1980-ban megjelentette az e két tárgykört lefedő első egyetemi tankönyvét, és kidolgozta, majd elkezdte a tantárgy oktatását a szegedi József Attila Tudományegyetemen (Bánrévy Gábor: *A nemzetközi gazdasági és személyi viszonyok jogi szabályozása. Szerzői kiadás, Szeged, 1980.*), évtizedekkel később pedig a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen.

A szovjet megszállástól a rendszerváltásig terjedő időszak a nemzetközi magánjog számára a „pangás” és csendes vegetálás időszaka volt: a vasfüggöny, a zárt társadalom, a személy- és áruforgalom erőteljes korlátozása, a hat országra szóló „betétlap”, majd a „piros” és „kék” útlevel, az 50 dolláros ellátmány, a nyugatra utazni vágyókról szóló jelentések időszakában jelentősebb számú nemzetközi magánjogi jogviszony eleve nem jöhetett létre. A külgazdaság tervutasításos rendszerben működött, és elsősorban a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (a továbbiakban: KGST) országain belül maradt, a külkereskedelem állami monopólium volt, melynek polgári jogi szabályrendszere a keleti tömb egységes anyagi jogi szabályozásán (legismertebb: Általános Szállítási Feltételek) alapult. Az esetleges kisebb-nagyobb jogvitákat politikai alapon kezelték, végső esetben moszkvai székhelyű választottbíróság járt el a „baráti szocialista országok” egymás közötti „vitáiban”. A Magyarországon feltehetően legnagyobb számban létrejövő nemzetközi magánjogi jogviszonyokat az országban „ideiglenesen állomásozó” szovjet csapatok által okozott károk tették ki. A lakosság legnagyobb részben a polgári infrastruktúrában bekövetkezett károkat tapasztalhatta meg a szovjet katonai szállító járművek és harckocsik használata során, beleértve kisebb-nagyobb közlekedési baleseteket is, amelyeknek a polgári lakosság elszenvetője volt. A szovjet csapatok kivonása során az okozott károk felmérése számtalan egyéb kárfajtát is azonosított, mint talajkár, vízkár, élővilág károsodása, egyéb környezeti károk, műemlékekben okozott kár stb., 1992-es árakon számítva kb. 66 milliárd forint értékben.² Ezeknek a deliktális felelősségi nemzetközi magánjogi ügyeknek a túlnyomó része azonban nem tartozott a polgári igazságszolgáltatás joghatósága alá, hanem egy szovjet–magyar Vegyesbizottságnak volt rá

² Részletekhez és forrásokhoz lásd például a Wikipedia „A szovjet csapatok kivonulása Magyarországról” szócikkét, valamint forrásjegyzékét a hu.wikipedia.org oldalon.

kizárólagos joghatósága. Visszatekintve a korszakra, a tantárgy egyetemi oktatásáról állapította meg *Kecskés László* professzor, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróóság későbbi elnöke, hogy az egyfajta „azílium”-nak számított: a nemzetközi magánjognak gyakorlati szerepe kevés volt, ugyanakkor volt annyira bonyolult és összetett, hogy nem sokan látták át a rendszerét, így kívülről kevesen szólaltak bele. Aki emellett kötelezte el magát, ugyan kimaradt néhány jóból, de annál több olyan rosszból is, ami a korszakra jellemző volt.

Ebben a fojtott légkörű rendszerben látott napvilágot egy ránézésre nem hivalkodó, szürke, kisméretű és vékonyka könyv egy negyvenes éveiben járó kutatótól, az MTA Jogtudományi Intézetének tudományos főmunkatársától és az ELTE egyetemi tanárától, *Mádl Ferenc*től, ami a „tények lázadása” találó szófordulatának védelmet nyújtó árnyékában tágra nyitotta a kaput Magyarországon a nemzetközi magánjog akkorra már igen élénk nemzetközi folyamatai és a kapcsolódó nemzetközi anyagi magánjogi jogegységesítés világa előtt, és máig ható paradigmaváltást eredményezett (*Mádl Ferenc: Összehasonlító nemzetközi magánjog – A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.*). Ezt követően nagyon hamar megjelent *Mádl Ferenc Vékás Lajos* professzorral közösen írt „Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga” című egyetemi tankönyve, amely napjainkban már sokadik kiadását éri meg (legfrissebb – kilencedik – kiadása: *Mádl Ferenc – Vékás Lajos: Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga. IX. átdolgozott kiadás. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2018.*), beleértve több angol nyelvű megjelenést is. A könyv a mai napig is a legrészletesebben és legösszetettebben – egyetemi tankönyvi szintet meghaladó mértékben – mutatja be a címe alá tartozó tárgyköröket. Még mindig a 70-es évek vége felé *Mádl Ferenc* nemzetközi magánjogi jogszabálytervezetet készített, egyrészt alaposan végiggondolt és kiérlelt dogmatikai-rendszertani elgondolások mentén, másrészt beledolgozva mindent, ami akkor modernnek számított, ideértve például az amerikai tanulmányútján szerzett tapasztalatait is. Az ekkor elkészült munkát úgy ismerjük, mint 1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról (a továbbiakban: Nmjtvr.), amely az első átfogó magyar nemzetközi magánjogi jogszabály. A kommunista pártközpontban alighanem azt gondolhatták, hogy egy tét nélküli, súlytalan jogszabályról van szó, hiszen valódi jogviszonyok nem tartoztak hozzá. Abban a nagyon szűk spektrumban, ahol a kommunista évtizedekben nemzetközi személy- és vagyoni forgalomról egyáltalán szó lehetett, és azt nem fedték le a KGST szabályai meg a szovjet–magyar vegyesbizottságok, ott jogsegélyegyezmények sora rendezte a nemzetközi magánjogi kérdéseket. Ennél nagyobbban azonban nem is tévedhettek volna: ugyan akkor és ott az 1979. évi 13. törvényerejű rendelet valóban kis gyakorlati jelentőséggel bírt csak, ám a várakozás évei után eljött az ideje ennek is: a rendszerváltás után, az utazási lehetőségek és a külkereskedelem felszabadítását követően hűen és megbízható módon szolgálta a nemzetközi magánjogi jogviszonyok rendezését. Végre arra használták, amire annak idején *Mádl Ferenc* megálmodta: az ország nemzetközi magánjogi jogviszonyai szabályozása és rendezése elsődleges eszközének. Az Nmjtvr.-t csak a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Nmjt.) helyezte hatályon kívül, ami azt jelenti, hogy szűk negyven éve alatt kb. háromszor annyi ideig volt tényleges használatban, mint a kommunista rendszer alatt „elfekvőben”.

Ugyan Mádl Ferencet a legtöbben feltehetően a 90-es évek elején vállalt miniszteri pozíciójáról, majd 2000–2005 közötti köztársasági elnöki tisztségéről ismerik, azonban a nemzetközi magánjoghoz élete végéig hű maradt. Nem sokkal halála előtt például még nemzetközi konferencia szervezését segítette az ELTE-n a római székhelyű UNIDROIT-val (International Institute for the Unification of Private Law – Nemzetközi Intézet a Magánjog Egységesítéséért, a továbbiakban: UNIDROIT) együttműködésben. Többek között nemzetközi magánjogi munkássága elismeréseként őrzi nevét a 2019-ben létrejött Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet.

A rendszerváltás, az Európai Unióhoz (a továbbiakban: EU) való csatlakozás előkészítése, majd pedig az EU-tagság előtérbe helyezte a nemzetközi magánjog fontosságát. Mint az EU-n belüli polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés legfontosabb eszköze, a nemzetközi magánjog kiemelt prioritás lett, számtalan – ebben a műben is bemutatott és elemzett – EU-s rendelettel és pár egyéb jogforrással, melyekhez széles körű esetjog és szinte kimeríthetetlen gazdagságú jogirodalom tartozik.

Mindezek eredményeképpen a rendszerváltástól napjainkig Magyarországon a nemzetközi magánjoggal kapcsolatos fejleményeket felsorolni is nehéz. A tételt, hogy a nemzetközi magánjog szorosan összefügg a polgári joggal, és a nemzetközi magánjoggal színvonalasan foglalkozni biztos polgári jogi alapok nélkül nem lehet, *Vékás Lajos* életútja példázza a leginkább. Vékás Lajos akadémikusi teendői és felsőoktatással kapcsolatos feladatai mellett 1999-ben elfogadta a Polgári Törvénykönyv rekodifikációját előkészítő Kodifikációs Főbizottság elnöki tisztségét, majd 2015-ben a Nemzetközi Magánjogi Kodifikációs Bizottság vezetését. Így legalább annyira szellemi atyja a hatályos polgári jogi kódexnek, mint az Nmjt.-nek. A tantárgy oktatása területén *Vörös Imre* professzor és akadémikus, alkotmánybíró oktatásszervező tevékenységének eredményeként három jogi karon (Miskolci Egyetem, Györi Egyetem, Károli Gáspár Református Egyetem) indult el és alakult át a tantárgy oktatása, és jött létre nemzetközi magánjogi tanszék, rendszerint más tantárgy – jellemzően európai jog – gondozásával összevonva, egyben a Károli Egyetemen kidolgozva a záróvizsgát is. Felismerve a tantárgy megnövekedett jelentőségét, napjainkra egyre több jogi karon kap záróvizsgatárgy státust. *Vörös Imre Burián László* és *Kecskés László* professzorokkal új szemléletű – a nemzetközi magánjogot a nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogáról következetesen leválasztó, egyben jogesetcentrikus – tankönyvet adott ki (első kiadása: *Burián László – Kecskés László – Vörös Imre: Magyar nemzetközi kollíziós magánjog*. Logod Bt., Budapest, 1997.). A tananyag tankönyvi szintű cizellálását a joghallgatók generációit három jogi karon (Pázmány, korábban pedig ELTE és Miskolci Egyetem) is oktató *Burián László* professzor vitte tovább, amikor megjelentette a nemzetközi magánjog *általános részéről* szóló önálló egyetemi tankönyvét (*Burián László: Nemzetközi magánjog. Általános rész*. Pázmány Press, Budapest, 2014.). A Central European University (a továbbiakban: CEU, Közép-Európai Egyetem) budapesti campusának megnyitása után nem sokkal *Várady Tibor* egyetemi tanár, egykori jugoszláv igazságügy-miniszter vezetésével létrehozták az Amerikában akkreditált *LL.M. in International Business Law* (IBL) programot. Így Magyarországon a 90-es évektől kezdve lehetett angol nyelven nemzetközileg elismert és sokszor valóban nagyírú külföldi oktatóktól nemzetközi magánjogot és

nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogát tanulni. Ugyan a CEU International Business Law képzésében nyújtott diplomák Magyarországon szakirányú továbbképzésként váltak honosítóvá, ám *Király Miklós* professzor, az ELTE Állam és Jogtudományi Karának egykori dékánja, hűen dékáni programtervéhez, a bolognai rendszer buktatóival is megküzdve, 2010–2011-ben mesterképzésként sikerre vitte az ELTE által kidolgozott program alapján az *LL.M. in European and International Business Law* program szaklétesítési akkreditációját, megnyitva ezzel annak oktatását a magyar jogi karok előtt, szintén erőteljes nemzetközi magánjogi és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga fókusszal (a képzés utóbb megnyílt szakirányú továbbképzések számára is). Időközben részben *Kengyel Miklós* professzor (1953–2017), az Andrásy Universitát (Andrásy Gyula Német Nyelvű Egyetem) egykori rektora, részben a fiatalabb korosztály képviselői munkájának eredményeképp a nemzetközi magánjoghoz képest az európai polgári eljárásjog mind az oktatás, mind a kutatás területén az önállósodás útjára lépett, számos színvonalas szakkönyvet, kiadványt és konferenciát eredményezve. Aktív politikai szerepvállalása után a nemzetközi magánjog oktatása és kutatása területére tért vissza *Martonyi János* professzor is, hogy a Szegedi Tudományegyetem Nemzetközi Magánjogi Tanszékének élén kamatoztassa korábban külügyminiszterként, illetve nemzetközi profilú ügyvédi tevékenysége során szerzett, igen szerteágazó tapasztalatait. Visszatérve Várady Tiborra, a Jugoszláviában – később Szerbiában – megjelent, társszerzőkkel jegyzett nemzetközi magánjogi egyetemi tankönyve mostanra a 14. kiadást érte meg; a többek között a nemzetközi magánjognak a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásban játszott szerepét is ismertető, eddig hét kiadásban megjelent „International Commercial Arbitration” című, szintén társszerzős tankönyvét pedig mind az öt kontinensen tanítják.³ Érdekes szint jelentenek a nemzetközi magánjog magyar vonatkozású irodalmában a nyugálmányba vonulása után kiadott jogi, történelmi és szépirodalmi jegyeket is felvonultató könyvei, melyek a „vajdaságiak” (az ottani magyarság és más népcsoportok) életének és kálváriáinak bemutatásán keresztül illusztrálják a nemzetközi magánjogi szempontból (is) kusza viszonyokat a Monarchia időszakától a két világháborún át (például: Várady Tibor: *Libatoll és történelem – Történetek az Irattárból II.* Forum Könyvkiadó, Budapest, 2017. és Várady Tibor: *Mi történt Écskán?* Forum Könyvkiadó, Budapest, 2019.). Várady Tiboron, valamint a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodással választottbírói vagy jogi képviselői minőségben kapcsolatba került nemzetközi magánjogászokon kívül itthon *Kecskés László* akadémikus életútja példázza leginkább a nemzetközi magánjog és a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás közötti gyakorlati kapcsolat elméleti-tudományos megalapozottságát, aki nemzetközi magánjogot oktató professzorként akadémiai székfoglalóját a kereskedelmi választottbíráskodásról tartotta.

2003-ban egy lelkes miskolci tanársegéd írásának⁴ (Palásti Gábor: *A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga új fejlődési irányai.* In: *Publicationes Universitatis Miskolciensis*

³ Például: Barcelo III, John J. – von Mehren, Arthur T. – Várady, Tibor: *International Commercial Arbitration.* Thomas West, 3. kiadás, 2006. (az egyes kiadások részletei változhatnak).

⁴ Palásti Gábor: *A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga új fejlődési irányai.* In: *Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Juridica et Politica Tomus XX/2.* Miskolc University Press, 2002., 541–581. o.

Sectio Juridica et Politica Tomus XX/2. Miskolc University Press, 2002., 541–581. o.) a megvitatása céljából összegyűltek az ELTE-n az ország jogi karainak nemzetközi magánjoggal foglalkozó oktatói, és megalakult a Nemzetközi Magánjogot Oktatók Kerekasztala (Országos Találkozója). Az informális és nyitott szerveződés éves találkozóinak minden alkalommal más jogi kar volt házigazdája, számos konferenciát és szakmai kiadványt eredményezve [például: Palásti Gábor – Vörös Imre (szerk.): Európai kollíziós kötelmi jog – A szerződésekre és a szerződéseken kívüli jogviszonyokra alkalmazandó európai jog. KRIM Bt., Budapest, 2009.; Osztovits András (szerk.): A Brüsszel I. rendelet reformja: tanulmánykötet. Patrocínium, Budapest, 2012.]. Legnagyobb eredményeként a kerekasztal szolgált kiindulópontul a 2015-ben megalakult Nemzetközi Magánjogi Kodifikációs Bizottság összetételére nézve. Napjainkra a nemzetközi magánjogot oktatók és kutatók személyi bázisa kiszélesedett, és a szakmai hivatásrendek mindegyikét lefedi: kúriai bírók ugyanúgy megtalálhatóak benne, mint az uniós bíróság magyar bírója, államtitkár és helyettes államtitkár, minisztériumi tisztségviselők, kereskedelmi választottbírák vagy ügyvédek. Az elmúlt húsz évben számtalan olyan, a nemzetközi magánjoghoz köthető kisebb-nagyobb projekt született és ment teljesedésbe, melyeknek felsorolása is nehéz. Konferenciákon, számos szakkiadványon, kerek évfordulókhoz kapcsolódó ünnepi kötetben, nemzetközi kutatásokon, speciálkollégiumokon, PhD-védéseken át idetartozik rengeteg szereplés a Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot nemzetközi kereskedelmi jogi perbeszédversenyen, és több magyar jogi kar által is ehhez szervezett nemzetközi előverseny (Pre-Moot).⁵ A nemzetközi magánjogot oktatók és kutatók aktívan közreműködnek nagy nemzetközi magánjogi jogviták megoldásában is (néha az országos sajtóban is visszhangot kiváltó ügyekről van szó, alkalmanként akár makrogazdasági méretben kifejezhető tétellel), akár szakértőként, akár választottbíróként. A Kúrián Dr. Simonné dr. Gombos Katalin kúriai bírónő, a Nemzeti Közszerződési Egyetem tanszékvezető docense vezetésével nemzetközi magánjogi joggyakorlat-elemző csoport működik. Jól példázza a nemzetközi magánjogi projektek sokszínűségét, hogy éppen ennek a műnek a megírásakor a fiatalabb generációt képviselő Nagy Csongor István szegedi tanszékvezető egyetemi tanár vezetésével méri fel az EU Bizottság a 2004-ben csatlakozott tagállamokban az EU nemzetközi magánjogi rendeleteinek bírósági gyakorlatát. Azonban a magyar intézményi partner (a Szegedi Tudományegyetem) szerepe nem merül ki abban, hogy felméri a magyarországi ítéleteket, és koordinálja a többi tagállami részt vevő egyetem tevékenységét, hanem felméri Lettországot is jelen sorok írója, Palásti Gábor tudományos főmunkatárs által, aki 13 éven át tanította a nemzetközi magánjogot a lettországi Riga Graduate School of Law két nemzetközi LL.B. és három LL.M. programjában, összesen 52 ország diákjainak.

Köszönhetően nagyrészt az EU jogában élvezett szerepének, a nemzetközi magánjog kutatása és gyakorlata folyamatos kihívásokat tartogat. Ez több mint az újabb és újabb rendeletekhez és egyéb jogszabályokhoz – például az Nmjt. – óhatatlanul kapcsolódó

⁵ Lásd például: www.vismoot.org, www.uni-miskolc.hu/~eujog/vis.html; <https://www.ajk.elte.hu/search?search=Willem+C.+Vis&from=&to=&order=&tags=&type=&page=1>, <https://www.ajk.elte.hu/content/jelentkezési-lehetoseg-az-elte-ajk-vis-moot-csapataba.t.1920>, <https://www.parokia.hu/v/jol-pereltek/>

elemzések, kommentárok. Minden eredmény újabb és újabb megoldásra váró kérdést és fejlesztési lehetőséget vet fel. Például egyetemi tankönyvek, a nemzetközi magánjog valamely részterületére koncentráló szakkönyvek, a nemzetközi magánjogi törvény kodifikációs munkálatai során kiadott tanulmányok, kommentár stb. ellenére sem készült még a nemzetközi magánjog egészét nem egyetemi tankönyv szintjén átfogó modern kézikönyv – eddig a műig. Ráadásul a sok ezer, másutt leírt oldal ellenére is időről időre vannak olyan kérdések, amelyek megbeszélése égető lenne, ám még egyetlen kiadvány sem foglalkozott velük érdemben. Jelen magyarázatban is vannak ilyen újdonságszámba menő témák, mint a külföldi jog szakértői bizonyításának néhány kérdése, vagy a nemzetközi magánjogi online adatbázisok ismertetése, és használatuk egyes kérdései.

Ugyan a fenti vázlatos áttekintés nem volt teljes, hely hiányában kimaradtak nevek és események a felsorolásból, azonban annyi mindenképpen látható, hogy Magyarországon Szent Istvántól napjainkig megszakítás nélkül jelen volt és jelen van a nemzetközi magánjogi gondolat, melynek megnyilvánulási formái a történelmi körülményektől függően nagyon változatosak. Egy dologban azonban minden korszak azonos volt: a fáklya egyszer sem aludt ki. Voltak korszakok, amikor csak a külső körülmények szülte kényszerűség izzította a parazsat, és volt, amikor a lelkesedés fújta nagyra a lángját. Voltak korszakok, amikor pusztán egy-egy személy éles szeme és elszántsága tartotta életben, és volt, amikor feltárult a kollektív alkotás lehetősége. Napjainkról megállapítható, hogy soha korábban nem volt annyira pezsgő az élet a nemzetközi magánjog körül, mint az EU-csatlakozásunk után, soha annyian nem foglalkoztak olyan sok jogforrással, mint napjainkban; soha annyi gondolat és lehetőség nem övezte még a nemzetközi magánjoggal való törődést, mint a XXI. század elején. Reményeink szerint ennek a helyzetértékelésnek ékes bizonyítéka ez a kiadvány is.